

گاهشمار تاریخ کرمان

خانه «سید جواد امام»، امام جمعه کرمان، قرن سیزدهم، دوره قاجار.

تاریخ‌های محلی، چه به عنوان منابع دست اول تاریخی و چه به عنوان زمینه و موضوع پژوهش تاریخی، در هر دو مفهوم برای تحقیق در تاریخ و فرهنگ ایران از اهمیت و اولویت غیرقابل انکاری برخوردارند. بدون شک دستیابی به شناختی کامل و همه‌جانبه از تاریخ سرزمینی که «ایران» نام گرفته و محدوده جغرافیایی امروز آن مشخص است و قلمرو فرهنگی و تاریخی آن بسیار فراتر از امروز بوده، بدون استفاده از منابع تاریخی‌های محلی و کسب آگاهی‌های گسترده، عمیق و علمی و دقیق از فراز و نشیب‌های مناطق مختلف و حوزه‌های جغرافیایی و محلی کوچک، به ویژه با تأکید بر شاخص‌های بومی آنها، کامل نخواهد بود. از این رو شاید بتوان گفت پس از شناسایی، تصحیح و انتشار منابع تاریخ‌های عمومی و سلسله‌ای که در طول دهه‌های گذشته صورت گرفته و امروزه می‌توان ادعا کرد کمتر کتابی از این دست مانده که از گوشه کتابخانه‌ها و آرشیوها خارج نشده و در اختیار اهل تحقیق قرار نگرفته باشد، به نظر می‌رسد اینک لزوم و نیاز پرداختن به منابع محلی، همچنین تحقیقات تاریخی با رویکرد محلی بیش از پیش احساس می‌شود.

گاهشمار تاریخ کرمان که در دو جلد به چاپ رسیده در حکم یک مأخذ از نوع کتاب‌های مرجع درباره تاریخ کرمان است. در این اثر کلیه

○ گاهشمار تاریخ کرمان

○ تألیف: دکتر شمس‌الدین نجمی

○ ناشر: مرکز کرمان‌شناسی، چاپ اول،

اردیبهشت ۱۳۸۱، ۲ جلد، ۹۴۷ ص، ۴۶۰۰۰ ریال

نمای درونی شبستان چهل ستون، مسجد حاج آقاعلی، کرمان، قرن سیزدهم، دوره قاجار.

رویدادهای تاریخی که مستقیم یا غیرمستقیم، به نوعی با تاریخ کرمان ارتباط داشته، از منابع مختلف و متعدد استخراج و به صورت اجمال و بسیار کوتاه بازگو شده و به ترتیب زمانی (قرن، سال و گاه ماه) تنظیم گردیده است به گونه‌ای که خواننده در کمترین زمان می‌تواند با حوادث زمان مشخصی در کرمان آشنا شود.

این کتاب به محققانی که در عرض تحقیق خود نیازمند به آگاهی از حوادث همزمان هستند تا مجموعه شرایط زمانی آن عصر را بشناسند، کمک شایانی می‌کند. به نظر می‌رسد در صورتی که برای هر کدام از حوزه‌های جغرافیای تاریخی مهم ایران (در مرحله اول) و سپس تمام مناطق دیگر، چنین منبع مرجع گونه‌ای از حوادث تاریخی تدوین گردد، زمینه شناخت همه جانبه و جزئی‌نگر از تمام عرصه تاریخ و جغرافیای تاریخی ایران فراهم گردد. بنابراین، ضمن بدیع و خلاقانه دانستن شیوه تدوین و تألیف اثر دو جلدی حاضر، امید می‌رود محققان و تاریخ‌پژوهان هموطن در مناطق مختلف کشور نسبت به تهیه چنین مجموعه‌هایی همت گمارند. بدیهی است حمایت مؤسسات و نهادهای دولتی فرهنگی از چنین فعالیت‌هایی به توسعه و تحقیق آگاهی‌های عمومی و ارتقاء سطح بینش ملی مردم یاری‌رسان خواهند بود.

از سوی دیگر باید خاطر نشان شد که در نیم قرن گذشته، «گاهشماری» شیوه‌ای بوده است برای خلاصه‌نویسی و ساده‌نویسی در مقابل تاریخ‌های مفصل و طولانی که در عصر رایانه و اینترنت برای پرهیز از زیاده‌نویسی و استفاده بیشتر از وقت مورد استفاده و استقبال قرار گرفته است. خصوصیتی که امتیاز دیگر کتاب حاضر قلمداد می‌شود.

با این مقدمات در مورد شیوه بدیع کار و اهمیت روش و فواید کاربرد اثر، معرفی کوتاهی از

کتاب به دست داده می‌شود:

گاهشمار تاریخ کرمان، در دو جلد فشرده، هم یک کتاب مرجع است و هم یک بررسی ادواری از تاریخ کرمان. کتاب با یک ترتیب تاریخی طرح‌ریزی شده و شامل اطلاعات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (به همین ترتیب در اولویت و اهمیت) است که از این میان، مباحثی چون سلطه بیگانگان در کرمان، فرمانروایی سلاطین و حکام، انقلاب‌ها و شورش‌ها، آمدن سلاطین به کرمان، جنگ‌ها و غارت‌ها بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. برای پرهیز از طولانی شدن مطلب، ویژگی‌ها و مشخصات مختلف این کتاب، به شرح زیر فهرستوار بازگو می‌شود:

۱- از نظر زمانی، مطالب کتاب از قدیم‌ترین ایام تا سال ۱۳۵۷ ش. را دربر می‌گیرد.

۲- رویدادهایی که در این کتاب گردآوری شده را می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

الف - رویدادهایی که در شهر یا استان کرمان رخ داده است.

ب - رویدادهایی که در پایتخت یا دیگر شهرهای ایران در رابطه با کرمان روی داده است.

ج - رویدادهای مهم مملکتی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در تاریخ کرمان و دیگر بلاد

ایران مؤثر بوده است مانند: ظهور و سقوط سلسله‌ها، جلوس و مرگ شاهان، عزل و نصب وزیران، افتتاح و اختتام دوره‌های مجلس

قانونگذاری، برگزاری انتخابات، جنگ‌ها، انقلاب‌ها و...

۳- خلاصه‌نویسی روایت‌ها تا جایی که به اصالت و صحت مطالب لطمه نخورد.

۴- بازنویسی و ساده‌نویسی متون مصنوع و متکلف بدون خدشه‌دار شدن اصل مطلب

۵- انتخاب اسامی و برخی رویدادها که

ضبط‌های گوناگون دارند، از متن معتبرتر.

۶- پرهیز از آوردن اخبار اغراق آمیز

۷- آوانویسی اسامی و اعلام ترکی و عربی

۸- ذکر اختلاف گزارش‌ها در پانوشته‌ها.

۹- در آغاز هر قرن فهرست مهمترین رویدادهای آن قرن، به صورت خلاصه آورده شده است.

۱۰- منابع روایت‌ها و اخبار مربوط به هر صفحه، در زیرنویس همان صفحه درج شده‌اند.

۱۱- در پایان اخبار هر قرن، تصاویر اسناد و مدارک و فرامین و عکس‌هایی از آثار و بناهای

تاریخی مرتبط با حوادث آن قرن ضمیمه شده‌اند.

۱۲- ذکر معادل میلادی سال‌های قمری و شمسی.

۱۳- به علت استفاده از منابع گوناگون، متن کتاب یکدست و یکنواخت نیست.

۱۴- اخبار کتاب از واقعه تبعید نبونید، امپراتور بابل به کرمان به دستور کوروش در سال ۵۳۹ پ. م.

آغاز و به حادته پیروزی انقلاب اسلامی و حوادث روز ۲۴ بهمن ۱۳۵۷ ش ختم می‌گردد.

در ابتدای کتاب توصیف و شناختی از ویژگی‌های جغرافیایی و طبیعی کرمان، همچنین

در پیشینه تاریخی و فرهنگی استان و شهر کرمان به دست داده می‌شود و در صفحات پایانی جلد

دوم، پس از فهرست منابع، فهرست عام اعلام آمده است.

جلد اول دربرگیرنده رویدادهای کرمان از سده‌های پیش از اسلام تا پایان قرن سیزدهم

هجری قمری است و رویدادهای سده چهاردهم هجری شمسی و قمری، به تنهایی در جلد دوم

گنجانده شده است. تلاش نویسنده و همت مرکز کرمان‌شناسی

به عنوان ناشری که تاکنون کتابهای متعددی درباره کرمان به چاپ رسانده، قابل تقدیر است.